

Innflytning av lapper
fra Sverige

på 1600-tallet og begynde
av 1700-tallet.

Preben von Ahnen ber, dat. Bodögård 24. mars 1653 om god resolusjon på hans skrivelse , der han i 10 punkter tar opp forskjellige forhold, som han vil ha rettet. Nr. 1 - 8 gjelder geistlighet og kirke. ^{hold so} Nr. 9 - 10 vedkommer de svenske lapper :

9. Att der motte betenckis nogen goede middell, huorledis de Sundersche Lapper Somb thidt effter anden formerer sigh, och Jmoed gamble Setuane fremb for tillforne, holde deris leige wester for Köllen ia i fiorene huor Cronens finder och Bönder endell ehre Boende , landet till Ingen gaffn, kunde affschaffuis, och iche beuilgis anderledis, End att komme till de ordinarie Rette markentider och Steder, som aff alders haffuer været brugeligtt, och Strax igien att forfølge Sigh till Suerigh.
10. End och att de almis lapper, Somb aff begyndelsen ehr kommen fra Suerigh, och nu aar vd och Jnd holder sigh her vdi landett och flux formerer Sigh, kunde och betimeligen minsches , effterdj de holdis iche för goede vndersaatter eller landet till nogett Sönderligh nötte.

Bedendis att min ~~trous~~schyldige angiffuende motte annamis, i Saadand en goed mening somb dett ehr giord, och att ieg motte ehrlange nogen goed R e i s e l u t i o n , Jeghffindis altidt , somb ieg er pligtigh.

En Tiensuilligh

Tiener

Actum Baadöegard Dend
24 Martij Anno 1653.

Preben vonn

Ahnen

(Norske Innlegg til N. missive 25. okt. 1653)

N. R. R. XI (1653-56)

3. 78 Houdt forbi at iige omme lapper ude ordinaire Marked
med Nomen og gæmme

Efter den i Beføjing -- hi efter den Nomen og gæmme
for den, til end iige lapper, og foruden tilfome holde de deres
Somm, i vinterlæge hi en til vort for Kjole, nogle stude
og porden -- ikke med Nomen og gæmme

uden hi de ordinaire Marked, som af Artes tid
have været vægelyst og de plies at gjen, men naar
Markederne er holdre og overstunden, have de sig strax tilby
iige med deres Rener over gransen til Sverige at begive
Skad til tiljingsjæds

Kj. haan 25 oktober 1653.

Viretattuden

Offne Juell sender Tryk og forord
20/6 1673 om skafningen til antne
Gueder - auk. til Bedryg. t. egl

" O. S. Jg tror vill ichi udj Horlandene
al verre keilighejd for Skowfunden sig
alt ophold, Icke distinde fremsendi
dog forordij til effertung, om
frunden stude erachtis, den al Lad
lapse og foregude Vale "

Da forordij anmeld:

" Songlige høst Och For det Kigude
paa Rekestud for haeperne,
den 2 Noev: No: 1673

Christen Jonson
Egen hand

(U. Antskuden jk. 2)

Reskript om lappene (bl-a-og-aa de
om flytten til Norge for Sverige og
Liu og and her) —

13. sept 1728 —

frünes hos Wessel - Berg.

Se ogs

Reskript 23. sept. 1726

(hos Wessel Berg.)

1

K o n g l . M a y ^t ^s ₋₋ F o g e t !

Efter at J andrager for mig, hvorledes endeel Skov=finner som opholder sig i Eders anfortroede Fogderie , foruden den Skade de tilföyer Jndbyggerne ved utilbörlig Skoughugst, og i andre maader , ved det de ingen udflugt haver med deris Rehnsdyr om Vinteren, og föraaret , uden at de maae legge sig ned i Böygden, paa Almindings og andre Gaarders Skove , hvor de ej alleene forhugger Skovene , mens og forderver Almuens Marcker , imod at de Liidet eller indtet Skatter , Endnu skal öve Tyverier hos Boefolckene.

Da som Lovens 6te Bogs 17 Cap: 30 art: saa haardelig forbyder Finnerne, under straf paa Livet, samt forbrydelse af hvad de haver med at fare , at opholde sig i Almindings eller andre Gaarders skove , til at forhugge og fordærve dem , og vil at de skal sætte sig ned i Böygden, skatte og Skylde som andre undersaaetere ; Saa haver I , i fölge Samme Lovens Artichel , at lade tilsige Skov=finnerne , det de icke maae opholde sig med deris Rehns Dyr, enten udj Almindings eller andre Gaarders Skove , mens at de maae , naar de icke paa anden Maade kand föde deris Rehns=Dyr, end ved at forderve Skov og Marck for Landets Jndbyggere , Skaffe deris Rehns=Dyr af , og sette ned i Böygden og der nære sig , Skatte og Skylde som andre undersaatere.

Hvorhos I og stiller saadan Ordre , at hvis nogen Skoug=find, eller field Lap befindes, dette forbud u=agtet, at opholde sig, enten i Almindings eller andre Skove , Almuen da legger Haand paa hannem , Saavel som paa hvis hand har med at fare , og overleverer det alt til Eder , da I paa Rettens Veigne tiltaler ham efter Loven.

Og hvad angaaer de Lapper som haver begaaet Tyverie , saa bör de paa alle maader at efftersettes ; Og naar de ere paagrebne, og der Dom over dem er hendet , da hvis Retterne icke finder for got at Dömme dem til Arbeide i Fængsel , saa naar de haver udstaaet dend straf paa Kroppen hvor til de bliver Dömte , haver I at forsende dem hen til Fogden over Westraalens og Lofodens Fogderier , at hand sætter dem i Tienniste hos nogen i Fiskeleiene , hvor de kand nære sig af Söen , paa det de icke skal begive sig i Skovene igien, til at forderve dem, og bruge deris Haandverck med Tyverie. Hvormed Gud befahlet af

Storfosengaard

Eders tienistvillige

d: 20de Febr: 1739

O. S c h e l d e r u p

[N. A. - Kopibok over forordn. m. v. 1720-40 med lakuner]

Peder Clausson Friis forteller at det skjer "sommesteds sönder
i Nordland, at der som Finden drager fra oc hafuer afhugget Skou-
fuen , der drage Norsk Folk til igien, oc plöye oc saae, oc giö-
re der skionne Jorder aff." ~~Sakksom Vi ikke oppfatter denne~~
men ~~gikk~~
~~beretningen~~ tar dette utsagnet altfor rigoröst, ~~saxgir~~ det ~~er~~
viser
likevel ~~denne~~ ~~viktige~~ ~~opplysning~~ at overgangen fra bufinne-
rydning til nordmannsgård var så vanlig på Helgeland på Peder
Claussons tid at han fant ~~det~~ grunn til å omtale forholdet.
Har lagmannen Jon Simonson ~~også~~ vært ~~hans~~ hjemmelsmann også for
denne beretningen, ~~kan~~ ^{må} vi ~~ikke~~ regne med at den skildrer forhold
~~fra~~ ⁱ første halvdel av 1500-tallet , men det ~~er~~ ~~sikkert~~ ~~at~~ ~~den~~ ~~kan~~
vi ikke si noe sikkert om.

Samebarn tvinges til å lære ukjent språk før de kan lese

Savios malerier må samles i samisk nasjonalmuseum, og professorat i samisk kultur opprettes

Vi forsvinner som folk hvis vi ikke får gi noe av oss selv, mener Per Fokstad

Vi samer føler selv en dyp skamfølelse over at vi ikke har kunnet gi noe bidrag til den moderne kultur. Det vi ønsker er en gang å skulle få gi noe av oss selv. Får vi ikke det, virker det tilbake på oss, og vi forsvinner som folk. Og er nordmennene egentlig tjent med det? Samene kan bli jurister og ingeniører og alt som kan læres. Men vi må bli noe mer, vi må bli et kulturfolk, og vi må få et eget ansikt. Alle kan lære å bli alt. Men det er ikke det som betyr noe. Etter at samene ble fornorsket, har de ikke kunnet yte noen ting til kulturen, det er det som teller.

Det er læreren Per Fokstad som kommer med dette utbruddet i en samtale med V. G. Per Fokstad er selv same, og vet bedre enn noen hvor skoen trykker. I mange år har han vært en av de ivrigste forkjempere for samisk kultur, og det er neppe noen overdrivelse å si at denne lille klarttenkende karen i seg selv virker til å minske den mindreverdighetsfølelse samene klager over. Fokstad er i disse dager i Oslo for å være med på de avsluttende møter i samordningsnemnda for skoleverket.

Her sydpå har jeg inntrykk av at respekten for samisk kultur er stigende, fortsetter lærer Fokstad. Nordpå har de ennå ikke fått den samme forståelsen. Men slik er det gjerne der minoritetsproblemet er mest brennende. Delvis tror jeg nedvurderingen av samene bunner i de økonomiske forholdene. Folk i Finnmark har tidligere hatt mye mer trykkende nedgangstider enn lenger syd. Under slike forhold kan det lett bli en viss frykt hos de norske for økonomisk konkurranse. Ubevisst er det vel kanskje også en del dårlig samvittighet med i spillet. Slengbemerkinger hørte jeg ofte i min ungdom, — og senere også. Nå er det ikke så mye av det.

Samelæreren Per Fokstad.

— Inngifte?

— Jeg tror ikke at det akkurat i dag er noen som reagerer. Spørsmålet er bare om reaksjonen ikke kommer igjen hvis det blir nedgangstider på nytt. Når økonomien er god, knirker det mindre.

To språk i første klasse

— Undervisningsforholdene?

— For øyeblikket har vi ingen bøker på samisk for folkeskolebarna. Vi er nødt til å bruke en norsk A.B.C. Alle forstår jo at dette faller forferdelig tungt for samebarn som ikke kan et

(Fortsatt 7. side.)

[Asbj. Wetherin]

Blodbygn - A2 - gunde. - midt Sverige - skogst

adriell for mygelen

finsk - tysk om myg og i svensk myg
i finsk og tysk tysk - har den vakkert harmoni

Haggmygplakett 1673 - Graan

Hillemstöld - Speculum boreale
om West

Mrs Veta Skokfath &

Vjering fund

Skogsreier - og fjellreier
fjellreier duff fjellreier myg.

Konkald naar first Seugen-Got
län av jordbruk i samvitt

- Skänlan -

Sjøfinner - fjellfinner

Guten bündel til gannen (Rimbege?), sk. Brøgger
Sjögård Skulbe i Suomo Andre oldt. norske Kilder se Triton
Arztens Høiløysning 1923-24. samt om Sig Skulbe - Gjurofjord
Tritons Ordbok "fin" og Triton i Hist Tidkr. II 159-204.
Ottars reise i Island: N. L. & F.
N. R. R. I-XII | Schuthers Exam. prof.

~ ~ ~ ~ ~
Landsregnskapsene - finneskatt - Koppeskatt 1665 etc. Talebæring.
Folketellingen 1666 - 1702 - matrikuler for 1666 - 1723.
G. jordeliste - Fochens Dreyer's skjøte

Petters Vass. Nord. Trømpet. Biarn

Tinnemantall for vopentinget for Saltun 1609. Til 231.

Om Nordlandene Ms. i folio nr. 424 1734

Ms. i folio 417 : De gamle Ge. Anden for med Tinner i. v. v. - desuden
om forskjel på Finnes og Nordmenn Interessant. Ikke avskrevet.

Ms 469 Messens Bøger over Nordlandene (Prestegj., Kirker, Finnes
opholdssteder : Tidstallet ca 1730.

Handbogensnummer for Finnes i 1631

Miss. Koll. Brev p. 6 (1666-69) (Ms. nr. 18) Tris' Konference i
St. Holm om de svenske Lappers omløper!

Svejn & Thomas' fogderregnsk. 1775-76 : Ved skyldteknings af Sørstrømmen i Ulsfjorden skriver Thomas meget interessant om lappernes måde at ødelægge skoven på.

Svejn & Thomas' fogderregnsk. 1758-60 : Tingvidne om de sædvanlige lapper som nedkommer med sine ren på Thomas' fogderis fjelde og gjør stor skade, med træer indjagt alene såkaldt frykt at de ildse for at ødelægge dem.

Salten fogderregnsk. 1736-38 : Fortegnelse over sjöfinneskatt og ledning med opgjorte af gårdens, finernes navn og de hús som findes på hver gård og i hvilken stand de er.

Ved Antiquarisk bilag I er fortegnelse over de bønders som have tilforhandlet sig jorder hos finerne for 1723 og ildes bökeskif hos Kgl. Maj. som rettelser til dem^{te} rydninger.

Monlands aarf : Designation over forordning 1704-1785
pl. 14 1759 2de/12 Rente om de sædvanlige lappers insolvens med deres Rensdyr i Thomasen.

afg. Register : Svejn & Thomas' fogderis brev.

1757 - n. 2 fogd Wangs andragende om skovens ødelæggelse af finerne.
1766 n. 2 om Thomasen om fjeldlappernes store extravagance.

Anno 1573 den 15 August paa Bergenhus have lagmændene nor-
denfjells berettet, at Forngilde-mark, Bugilde-mark og Noren
(norrön) mark gaa al ens udi kjøb og salg i Nordlandene for
jordegods og mandslæt , desligeste med Fin-
ner udi skibkjøb etc. , som er 3 lod sølv for
1 mark, et stykke mel for 1 mark , en tönne öl for 1 mark , 4
alen Deventer for 1 mark.

[Notis i Arn. Magn. 4to 80 - N. Mag. I - XXXII, anm.]

P r o M e m o r i a !

Deres Velædelheds Bræv af 21de Decemb^r f. A. indløb mig i Dag;
og i des andledning maa jeg afgive følgende Svar :

Hvad det første angaaer : Paa hvad grund dette Pligt Arbeide med Findene grunder sig er mig ubekjender ; men formodentligt maa den kome af at Almuen giör hver sin Arbeidsdage i de 2de sidste Aander ; men hvor gammel dene Skick er kan jeg icke saa nöye besteme , hvilket Præste Arkivet Bedre kan oplyse ; Dog tror jeg icke at den er ældrer end de 2de Sidste Præster nemlig: Sl. Hr Haaff og Sl. Hr Klæboes Tiid.

Og for det andet : Hvor vidt same Pligt Arbeide strækker sig: Derom kan ieg icke give anden Forklaring, End at den angik alle i Böygde værende Fiiner , saa mange som opholder sig Vinteren over, her omkring paa Fieldene ; hvilken gandske Faae er her ðene Vinter ; de fleste er i Sverig.

I henseende hvor mange Dage de giöre deres Pligt Arbeide : Da har ieg hört de gemenlig er 4re, 5 , a 6 Dage og arbeider hos Præsten i Skoven og huger Veed samem. Hvad de giör det for - eller hvad betaling de derfor anholder, ved ieg icke ; men dette veed jeg at betalingen er icke stoer Sær af dene Sidste. -

Hvorledes Disse Vedtægter ere opkomne eller af Hvem eller paa hvad grund , derom er ieg gandske ubekjendt meere end som her er anfördt.

Dette er hvad for nærværende Tiid kan oplyse, angaaende dene Sag ; Hvilket herved ærbödigt kommunikeeres Deres velædelhed til behageligst underretning. -

S u n d b y e den 4de Ianuari 1809.

H: P e r s e n

Til
Velædle
Hr Foged Berg.

1759 11. august skatte- og sakefallsting på Mo i Rana :

Toldmennene og lappealmuen ble spurt av Johan Hvids fullmektig om der ikke oppholdt seg fler lapper på fjellene som brukte ubygslet jord til beite for sine kreaturer - uten å svare avgifter og skatter, enn de som gjorde det. Der ~~ble~~ avgitt forklaring om dette

[Helgeland tingbok 16^b (1758/60) fol. 412^b.]

1770 den 16. oktober forts. h s tting for Tjeldsund og Heggstad
fjerdinger p  M kkelbostad :

fol. 360^b

For R tten fremstoed Niels Haraldsen T mmervig og tilki ndegav, til dette Ting ved muntlig kald og v rsel at have indstefnt Aane Jonsen T mmern s tilligemed hans hustru Mille Nielsdatter, samt deres Stif Datter Beret  stensdatter , fordi Berit  stensdatter var forloved med Citantens S n Gullich Nielsen, og havde loved ham  gteskab , men nu n gter samme, og ej heller vil betale de til det forventede F stens ll gjorde bekostninger ,; herom at anh re Vidner og lide Dom til paafor te bekostningers erstatning, tilligemed denne Processes omkostninger. - Til vidner herom er under falsmaals Straf indstefnt Erich Erichsen Borg, og Harald Olsen Stora . - Alle de indstefnte m dte og vedtog Lovlig at v re indkaldede. -

Citanten begi rede Vidnerne p raabte og examinerede :
thi fremstoed som 1te Vidne Erich Erichsen Borg /: 50 aar gammel :/ aflagde Saligheds Eed og forklarede : at ved St. Olufs Tider (in Julio sidstl:) var vidnet f lgagtig med Gullich Nielsen T mmervig og hands For ldre Niels Haraldsen og Ingri Nielsd^r til gaarden T mmerraas hvor Aane Jonsen boer , da Niels Haraldsen og hustrue forlangte Aane Nielsens Stifdatter Bered  stensd^r til sin S ns bem^{te} Gullich Nielsens Kone , da vidnet saae at Gullichs F stings gaver bleve modtagne af Bered  stensdatter, i hendes For ldres paasyn , og kunde vidnet ej andet m rke, end jo hendes For ldre vare forn jede med dette gifftermaal ; 14 dage derefter blev tillavet til F ster l af Gullichs for ldre , effter overl g med Aane Jonsen og Hustrue , men da Pr sten kom ind i Tysfiorden , og F ster llet skulle v ret holdt , da blev Pigen borte , hvorpaa vidnet tilligemed Gullich Nielsen og hendes Fa-

der Niels Haraldsen reiste til Tömmeraas, for at faae hende med dem til Præsten ; men da ville hverken hum eller hendes Forældre, at Fæsterøllet skulle ske , og at Gullich skulle faae hende til ægte. Videre vidste icke dette vidne til oplysning, hvorføre det fra Rættten blev afskediget. -

2^{det} Vidne : Harald Olsen Storaæ /: 50 aar gl: :/ aflagde Saligheds Eed , og vidnede i alle maader enstemmig med 1te Vidne, undtagen at dette vidne icke var med det første vidne, da Præsten var kommen, og de ville hendte Pigen til Fæsterøllet. - Videre vidste ej dette vidne til denne Sags oplysning. -

Citanten dereffter forestillede : at da hands Sön siden har faaet sin gave tilbage , og Pigen ingen kiærlighed har for hands Sön , men allerede nu med en anden skal være forlovet , saa var hands paastand i denne Sag denne : at Aane Jonsen Tömmeraas og datter Berred Østensd^r bör betale hands paa det med bægge par- ters forældres Samtycke allerede berammede og tillavede Fæster- øll med 3^{dr} , foruden denne Processes omkostninger. -

Aane Jonsen Tömmeraas svarede : at hand giærne vil see denne Sag i mindelighed afgiort , og tilböd Citanten 2rd i forliig , om hand dermed vil være fornöjet. - effter nogen Samtale fand- tes Citanten villig til at modtage det tilbudne Forliig , og da Pengene blev Citanten inden Rættten leveret, frafalt hand denne Sag, og begiærede samme saaledes slutted. -

Altsaa er da denne Sag forliigt og afgiort.

[Salten justisprotokoll nr. 11^b (1769-1774) fol. 360^b]

1782 26. januar Holm Eulens Neil
Harralden Tömmurig and Sigur Anne Peders:
Uloöen

1771 Dom 14 i Trin Holm ant. sacra

Trinmedang Gullid Neil Tömmurig og
Sigur Anne Aamtsdottir Sildpoluas.

copied. Dom 23. i Trin 2 a.

1749 den 10. juli sommerting forts. for Gildekål fj. på Hustad:

fol. 320.

Fogden Niels Myhre hadde latt innstevne Christopher Pedersen Molie for å høre vidnerne Josef Hanssen Moldjord, Joen Söwensen Eiterjord og Peder Pedersen Moldjord med flere ang. en del oppsetsige og utilbørlige talemåter han har latt falle på ett og annet sted blant almuen om fogden og de foranstaltninger han etter kongelige forordninger og høye övrighets befalinger har latt publisere ang. skogvesenet og hugsten i Beiarn almenning, samt den instruks som de 3 menn Josef Hanssen, Christoffer Jøbelsen og Christoffer Jörgensen som inkvisitionsmenn og inspeksjonsmenn fra fogden er tillagt, hvorover fogden i høyeste grad finner sig fornærmet, og de 3 menn ikke nyder den fremfart i deres embede som utfordres.

Christopher Molie mötte selv og kunne ikke nekte at han dels i drukkenskap og dels av uforstand har talt noe slikt som han nu siktes for. Som han vet at han aldri för har vært oppsetsig mot noen kongelig eller övrighets befaling, så ville han nu gjöre all den deprecation og ævbedelse som han kunne foreskrives når fogden vilje være ham så gunstig og ikke utsöke ham straffen til det yderste.

Fogden svarte at siden C.M. tilstår alt og ikke tröster seg til å høre vidner bli fört og avbeder sin oppförsel og lover å oppföre seg sindigere og beskjedentligere for ettertiden, så vil fogden for sin del ettergi ham hans forseelse, fordi han ynkes over hans uforstandighet, som ventelig og etter beretning skal være skjedd i drukkenskap, da ellers C. M. blant almuen og andre pålidelige folk skal ha et anstendig rykte.

C. M. tilstod for Retten sin grove forseelse som han i drukkenskap har begået og som han innerlig bejamrer og angrer og bad innstendig fogden om forladelse og bad lagrettet og almuen om å

intercedere for ham så han kunne slippe den straff som han etter Loven hadde fortjent , med det løfte at han heretter skal oppføre seg imot fogden som sin övrighet og alle andre skikkelig og upåklagelig - samt at han skal oppføre seg beskjedentligere mot de menn som av fogden heretter blir beordret til inspeksjon , og i så måte underkaster seg at denne sak i mislig tilfelle skal stå ham til last og ansvar.

Fogden på grunn av omstendighetene og fordi han venter at han skal holde sine løfter lot saken dermed bero , dog med den reserwasjon at den skal stå ham åpen hvis han ikkeholder løftene.

Fogden Niels Myhre hadde latt stevne M o g e n s P e d e r s e n F r o s t o o s fordi han skal ha utlatt seg med skammelige ord og talemåter mot fogden og anordningene om skoghugsten i Beiarn. Han møtte personlig.

1. vidne vicelensmand Peder Josephsen Storjord. Han ble spurt om han ikke hadde hørt at M.P. etter at almuen var kommet hjem fra hösttinget og de av fogden oppnevnte menn til skogvesenets inspeksjon hadde forkyndt for den hjemmeværende almuen den skriftlige instruks fra fogden, hadde utlatt seg med oppsetsige og for fogden beskjemmelig ord og talemåter mot dem av ham forföyede forantaltninger. Han svarte at han ikke var til stede da de ord skulle ha falt.

2. vidne Joen Mogensen Israelsback : at omtrent ved 20de helgen kom deponenten nede fra bygden gående og fant innstevnte M.P. Olle Hansen Saugjord og Peder Bendigtsen oppe imod deponentens gaards markér for at lesse på noget tömmer som de ville kjöre bort. da dep. spurte M.P. hvor han har hugget samme tömmer , dertil M.P: svarte "det kommer dig iche ved at spørge deröm med flere ord. Deponenten svarede dertil, at hand hafde Fogdens ordre til at

spörgederom, og særlig at ingen uden tilladelse maatte hugge udj
deponentens Marcher , derpaa Mogens udbröd med disse ord - Hug
Karle naar de vil og jeg skal hugge alt mens öxsen holder paa
Skافتet , og ieg giver Fogden fanden , derpaa deponenten gick
fra ham i frögt for bidere ulejlighed. --"

3. vidne Olle Hansen Saugjord hadde vært tilstede og hört J.M.
spörge M. F. "hvor hand hafde hugget det Tömmer som hd. hafde
for sig at paalæse og afkiöre med , men hd hörte icke videre end
at Mogens svarede , Hvad vil du da ieg har hugget det uden for
Lille Watne, og det skal Bendigt være vidne til , hand kiörte
det med mig , og videre sagde hd ieg skal hugge , naar ieg icke
hugger dig for nær , men du er kommen fra Moldjorden i dag og læs
være stor Karl , og Fogden og Prousten læss og at være stor Karl
i dag , og faer Fanden i vold din lap Kieltring , videre hörte
hand at de mellem hinanden hafde fleere ord, men hvad ord det var
kunde hand icke höre."

4. vidne Peder Bendigtsen forklarée seg som 3. vidne.
Fogden bad saken utsatt til hösttinget. som Retten bevilget.

Falsk paa koraltinget fol 379

Kaarmand L a r s L a r s e n L a l l a i Rabaasen

[Nr. 65 av anmeldte dødsfall fra Tranøy tinglag 1864 -
har myndige Børn.]

Kaarimä. John Perren Magga, Middagsmar,
löd 28. desember 1849, 85 år g.
(Kb. fr. Tromsø - Kollabokk.)

John Johansen Rob, Middagsmar, löd
17. okt [1847] begj. 18. april 1848, 65 år
(s. stes)

Katrine Johannesd's (Gankatrine), Christofersjord,
löd 5. mars 1849, 62 år g.
(s. stes)

Fjeldzin John Henrik, Fulköboll, löd
27. mars 1849, 60 år g. - löd af loba jens stie
viden an Fjeld stens.
(s. stes)

Fjeldzin Henrik Henrik Randa, Sör-Hestnes,
löd 11. june 1850, 60 år g.

Torkar over lapp Amt Gallie
 Rødingen for Kalksalveri etc.
 i aukning - Peder Poulsen
 Nordbingtons uventede dødsfall

Off sale nr. 28/1862.

~~nr. ff. sale~~

sent amt
 20/2 1863

~~Se bl. a~~

(Kalksalveri Amt.)
 nr.

1540/62 [Kalksalveri]
 1614/62 [pi plass]
 1750/62 [po plass]
 2368/62 [po plass]

~~28/~~
 Amt. amt nr. 20/6/63 [Kalksalveri]
 2321/63

~~Overført~~ 24/3 1863
 for ibe ^{ant. til} forfijning på et Off. s. s. s.

Sæltes for nr. 828/63 [Ingen merke]

[Saltus forarbeid - Justisamt 1862-63]

P r o M e m o r i a !

Jeg skulde herved ærbødigst udbede mig HER Fogdens gunstige Resolution i Følgende -

Her er en Finne Dreng ved Navn Peder Hendrichsen Sema, föd i den Svendske Lapmark og tillige med sine Forældre for lang tid siden her til Sognet ankomet, hvor Forældrene ere boesatte, Same Dreng har forlovet sig med en Finne Pige af Kirke Sognet Enothechie i Sverige, af de Fieldfinder som aarlig om Somrene med sine Rejn ligge her nere paa de Norske Fielde, bemelte Dreng har begieret min Fæste Sæddel som Præst hvilken ieg ikke kunde have nægtet ham, om ieg ikke havde forstaaet at hand agtede for Eftertiden at forblive i Fieldet, og derfor en Sag Fogden eller Amtet angaaende -

Skulde saadan en Tilladelse have sted, skulde ieg kierligst udbede mig Same og hvad derpaa maatte følge skulde ved første Samenkomst blive Min HER Foged erstattet, da det ér Drengen meget om at giöre, at opnaae dene sin Inclination, da det synes efter det slags Folkes Wilstand, at være ham tillykke -

C a r l s ö e d: 1 oct: 1785

. . . K a u r i i n

Til Velædle

HER Foged Holmboe

[S & T fogedarkiv - Brev 1785-86 No. 384.]

S. T. Her Foged Schive

Sverigs Lappen Jacob Larsen af Jocaschiervi Sogn som ved sin ankomst til Gaarden S p a n s d a l e n agted at giöre skade med et Knivsteng. Tverimod Truffed et Lidet Pige Barn Paae noget over 6 aa gammel hvilke efter 12 a 14 Timers forlöp af et Knivsteng i underlivet. ved döden afgick.

Bemelte Field Lap blev derpaae af nogle mend Paae en anden Gaard Paaegrebet den 22de Juni som var dagen efter at det af ham udövede Mord var giort han blev derpaae Transporteret til mig hvor han Blev belagt med Jern Paae Hender og Föder og Indlagt i et Værelse. hvor han natten til den 25de Junii har fundet Lejlighed at undvige af aræsten har derefter fortsat Rejse til Gaarden Sörforsa. hvor han har fundet Lejlighed at Stiæle en Baad hvor han har sat Koesen til Gaarden Sörfornæsith hvor han har Efterladt baaden og Rejst Land Vejs hvor han efter Rögted skal være ankomen til sit Selskab Paae FieldRygen.

Den same dags Morgen hanv ar undviget gjorde ieg mig Umag ved at Rejse ind i Lavangsfjorden for at undersøge Om han fantes. men til ingen nötte Jeg gjorde da Anmodning til de nærboende Söefiner at gribe ham om han nogensteds kunde antreffes.

Hvilke herved meldes Fogderiet for at blive mædelt Ordre hvad eller Om noget skal foretages med Bemelte Lap -

Selseth d. 6te Juli 1832

allerærbödigst

S. D a h l

S & T F. JNo 658/32

Lensmann S. Dahl , Selseth 21. aug. 1832 til fogden : at han ikke har et slikt værelse at han kan beskytte arrestanter mot kulde höst og vinter og ber derfor om å få transportere lappen Jacob Larsen til Tromsø Raadstuearrest. (S. & T. F. JNo 778/32)

Finmarkens Amt meddeler foged Schive 25. okt. 1832 at det ikke er noe i veien for at han på grunn av sykdomsforfall lar sin kontorbetjent O. J nsen møte for seg som referent i saken mot Jacob Larsen eller Lassesen for drap (S. & T. F. JNo - uten jnr.)

Liste fra vedk. lensmenn over arrestant Jacob Larsen eller Lassesen Inga av Jocasjervi lapmark - transportert fra Selset 13. nov , via lensmann Hinberg i Dyrö og Möller i Gibostad og til lensmann Strömsted på Tromsø. (S. & T. F. JNo 1062/32)

Lensmann S. Dahl , Selseth 24. nov. 1832 til fogden : For å sikre seg mot at lappen Jacob Larsen ikke skulle rømme , som han før hadde gjort, hadde han forlangt vakt av menn fra sognet - de som møtte, har forlangt 24 skilling pr døgn - og han ber om å få det ubetalt av fogdekassen. (S. & T. F. JNo 1120/32)

Afskrivt

af Domsconclusionen i Justitssagen mod Jacob Lassesen Inga af Juchasjervi Lapmark , afsagt den 29de April d: A:

T h i K j e n d e s f o r R e t .

Lap Jacob Lassesen Inga bör for begaaet Vaadedrab at udrede til det dræbte Barns Arvinger 40 Lod Sølv eller 20 skriver Tyve Daler Species og betale alle af hans Arrest og Sagens lovlige flydende Omkostninger.

At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Saaledes passerret

Schjölberg

M. J. Nilsen

Nilsen

(Senja og Troms fogedarkiv : Politi- og rettssaker 1832.)

Autman bes 20/7 1773

4/2 1774

Angesant de Svenska Lappers Styr för Niofvig förhörd
de Norske Lapper, er mine ringe tanker disse ;
Nær man kender disse det er, saa er det ingen vanskelig
Sag at faae dem til at gaa til Skole, og faae dem til at
saa de meest ere bange for, at den Svenske Maade, at Fiske
dem, som i den Svenske Lov kaldes at Spaa, naar bliver Sværet
eller Fiske, som forsværet er, og det er, naar de er, naar
skulle Penge uddes, og det ikke er forsværet, der skulde
blive ; men det er det, som man skal faae dem til at
med disse, ligesom de have forsværet sig til, naar de er, naar
eller at man har faaet dem overbevist om forsværet, at det
vildledes af Formidlet.
Men de Vanskeligheder består i, at disse dem til, naar de
tes de have besæet noget Niofvig ; vil jeg melde mine ringe
Tanker derom saaledes ;
De Svenske Lapper have gaaet vider til og Høsten at Raase
høste til de Svenske Grendser, og kunde ingen Svensk Lap an-
færes i Sverige uden haand bringer Attest med sig fra næmste
Forsker i Norge, at ingen har haft noget at klage,
hvilken Attest melde med faae ord saaledes ; Om denne Sven-
ske Lap nemlig : N: N: har man intet ord hørt i den tid hand
har været her paa de Norske Grendser. Under Attesten sætter
Præsten sin Haand og Signetur, og kunde Lapper derfor give en
Ren ost eller i mindste Penge = 8 sa ; kunde ej Præsten være til-
stede paa en dertil fastsat Dag, kunde en anden paa hans vegne
indføre Lappers Navn i Attesten. Ligen som fastsatte for alle
Lapper at møde til et møde deres Attest, naar være Bar-
tomte-Dag den 24de Augustij.
Har da nogen af den Norske Almue noget at klage over nogen Lap,

Angaaende de Svendske Lappers Straf for ulovlig forhold paa de Norske grændser, er mine ringe tanker disse :

Naar man kuns kand faae dem fat , saa er det ingen vanskelig Sag at faae dem Straffet ; den læste Straf for disse Folk, og som de meest ere bange for , er den Svendske maade , at Pidske dem , som i den Svendske Lov kaldes at Spöa , hand bliver Spöet ellär Pidsket , som forseelsen ere grove til naar de ej kand skaffe Penge böeder , og det ikke er Forseelser der straffes paa Livet ; men det kand være det samme om mand lader dem Pidske med Riis , ligesom de have forseet sig til, lidet eller stort , efter at man har faaet dem overbeviist om forseelsen , alt uden vitlöftighed af formaliteter. -

Men ä Vanskeligheden bestaar i at faae dem fatt , naar derhöres de have begaaet noget ulovligt , vil jeg melde mine ringe Tanker derom saaleedes :

De Svenske Lapper have deres visse tiid mod Hösten at Reise herfra til de Svendske grændser, og burde ingen Svensk Lap antages i Sverrig uden hand bringer Attest med sig fra nærmeste Präst her i Norge , at ingen har haft noget paa dem at klage , hvilken Attest meldes med faae ord saaleedes : Om denne Svenske Lap neml: N: N: har man tintet ont hört i den tiid hand har været her paa de Norske grændser. Under Attesten sætter Prästen sin Haand og Signete , og burde Lappen derfor give en Ren ost eller i mindste Penge = 8 sz ; kand ej Prästen være tilstæde paa en dertil fastsatt Dag , kand en anden paa hans veigne indføre Lappens Navn i Attesten. Dagen som fastsettes for alle Lapper at möede til at modtage deres Attester , faar være Bartolomei=Dag den 24de Augustij.

Har da nogen af den Norske Almue noget at klage over nogen Lap,

da möeder anklageren samme Dag paa Præstegaarden, for at fornemme om Lappen indfinder sig, og tage de beviis med sig hand har, saa kand Lappen strax blive straffet om hand findes der. Til den ende bör stædets Lensmand indfinde sig til den Ættsatte Dag, eller en anden paa hans veigne, saavel for at befordre den Skyldiges Straf, som og at oppebære Lappe=Skatten, hvorföre hand teigner sin qvittering paa ovenmelte Attest, hvad Lappen har betalt, hvorefter övrigheden i Sverrig kand see om Skatten rigtig er betalt.

Den Skatt er neppe den umage værd at kræve som de skal give efter grændse Tractaten neml: 1 sz: af 20 Ren, derfor har denne Skatt ikke været krævet, og umuelig er det at faae den af det Folk, der opholder sig i store udörkener og i de vitlöftige Fielde og Dahle; og hvad er denne Skatt for den Skov=ödelæggelse der skeer om Sommeren og for de opholder deres Rensdyr her paa den beste tiid af aarets? thi 1 skilling af 20 Ren vil ej blive stor Skatt, da mange Lapper har neppe 20 Ren. Bedre var det at dette Pak aldrig maatte komme paa den Norske siide. -

S a n d n e s den 25de Septemb^r 1773. -

W. M. T h o m a s ö n .

J andledning af Amtets Höyst Respective af 20de Julii h: a:
er her indlagt:

1. Sorenskriver Thomasöns andragende til det Danske Cancellie
Sub dato 30te December 1772. angaaende de Svenske Lappers for-
övende Tyverier hos de Norske undersaatere, naar de om Sommeren
ankommer paa Norges Grentzer med Deres Reens Dyr. -

2. Samme Sorenskrivers Erklæring af 25de Septemb^r 1773. rörte
Materie angaaende i saa vidt de som misorden begaar, Deres paa-
gribelse, afstaffelse og videre.

J övrigt hvad mine Tanker i nævnte Tilfælde belanger, da sye-
nes mig den af Sorenskriveren foredragne maade er den nærmeste
blandt Gierninger man i henseende til Ordens overholdelse hos de
omflakkende Lapper kan formere sig. -

K a s n æ s den 27de November 1773 .--

O. R y m i n g

Til

Deres Höyædelhed

Hr: Amtmand

Joachim de Knagen

hielm. -

Herover afgivet Betænkning og videre Forestilling desangaaende
til det Danske Cancellie under 4de Februarj 1774. -

[Nordlands amt pakke X21 - Brev fra fogden i S. & T. 1773
nr. 11.]

Amtmann Knagenhielm skriver , dat. Löb. 7. des. 1772 til contre-
admiral Zimmer om tilbakesending av udyktig mannskap fra Bergen -
sist en Lars ^Henrichsen , om hvem foged Rynning skriver at han er
nordmann av fullkommen høydeog godt utseende . Det er doktor Pape
som forskyter dem - godtom doktor Buchner~~x~~ i Bergen ble beskikket.

"Videre melder nokbemeldte Fogden Rynning , at det er ham berettet:
at Lapper og qvaner ikke bör udskrives (dette Forbud har jeg aldrig
hört noget om) forholder det sig saa , ved jeg ikke hvorleedes det
reqvirerte Antal, særlig fra de Nordre Fogderier, kand forskaffes.

Jeg finder ingen Raison för at qvanerne skal være forskonede ,
eftersom de baade er mægtig Sproget , og de föreste og mest vel-
voxne Folck i Senjens og Tromsöe Fogderie ; og for saavidt Lapperne,
der Boe ved Söe=Siiden ere af antagelig Dælighed, begriber jeg li-
gesaa lidt hvorföre de skal være meere frie end Nordmændene ; at
alle Söe Lapper forstaae ligesaavel Norsk som Finsk er en bekiendt
Sandhed , men deres Politesse driver dem ofte til at lade som de
ere aldeles ukyndige i det Norske Sprog naar de enten ere udcom-
manderte og komme til Bergen , eller de formedelst een eller anden
Mishandling blive sögte og fremstillede for Retten.

Det var at ønske , at disse Tvilsmaale maatte blive deciderede,
paa det man kunde have en fast Regel at gaae efter. "

... ..

[Nordlands amt - Kopibok 1771 - 1776 No. 290/17772]